

TUOTANNOLLISTEN INVESTOINTIEN INVESTOINTIASTE SUOMESSA JA KILPAILIJAMAISSA

Mediassa on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan Suomeen investoidaan liian vähän. Tällöin on usein keskusteltu tuotannollisista investoinneista, joilla on tarkoitettu kone- ja laiteinvestointeja sekä T&K-investointeja. Tässä kirjoituksessa tarkastellaan Suomeen tehtyjen tuotannollisten investointien investointiasteiden kehitystä Hollantiin, Ruotsiin, Saksaan ja Tanskaan verrattuna.

Investointiaste lasketaan jakamalla maan investoinnit maan bruttokansantuotteella (tässä molemmat volyyymeissa).¹ Investointiaste kertoo, miten suuri osa bruttokansantuotteesta käytetään investointeihin. Talouksien väliset kokoerot tulevat huomioiduksi, koska investoinnit suhteutetaan bruttokansantuotteeseen ja eri maitten investointiasteet ovat siksi tältä osin vertailukelpoisia.

Investointiasteet voidaan laskea myös toimialoitain. Tässä tarkastelussa keskitytään koko talouden lisäksi teollisuuden investointiasteisiin, joka on laskettu jakamalla teollisuudessa tehty investoinnit teollisuuden arvonlisäyksellä. Tarkastelu tehdään tuotannollisille investoinneille ja erikseen sen komponenteille, T&K-investoinneille sekä kone- ja laiteinvestoinneille.

Kuviossa 1 on esitetty tuotannollisten investointien investointiasteet koko taloudessa vuosina 1995-2018 yhtenäisin viivoin (katkoviivoja käsitellään tekstissä myöhemmin). Kuviossa 2 on esitetty vastaava investointiaste teollisuudessa. Kuvioista käy

ilmi, että Suomessa teollisuuden tuotannollisten investointien investointiaste on huomattavasti alempi kuin Ruotsissa. Näin on ollut koko tarkastelujakson ajan sekä koko taloudessa että teollisuudessa. Muihin maihin verrattuna teollisuuden investointiaste on ollut samaa suuruusluokkaa valtaosan tarkastelujaksona, mutta viime vuosina kuitenkin muitakin maita alempi. Koko tarkastelujakson ajan investointiaste on Suomessa ollut melko stabiili. Teollisuuden osalta Suomen tuotannollisten investointien investointiaste oli muita paitsi Ruotsia suurempi aina finanssikriisiin asti, jonka jälkeen toisin kuin Ruotsissa investointiaste on jatkanut supistumistaan, ja näin se onkin jo samalla tasolla kuin muissa verrokkimaissa.

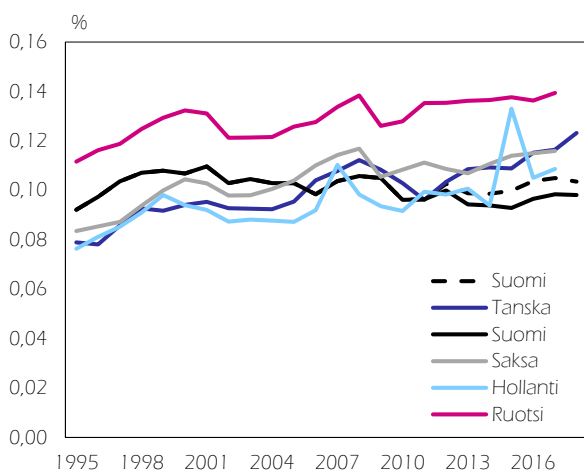
Tuotannolliset investoinnit sisältävät kone- ja laiteinvestoinnit ja T&K-investoinnit. Seuraavaksi tarkastellaan näitä investointierä erikseen.

TUOTANNOLLISTEN INVESTOINTIEN KOMPONENTTIKOHTAINEN TARKASTELU

Kuvioissa 3-6 on esitetty investointiasteet koko taloudessa ja teollisuudessa kone- ja laiteinvestoinneille sekä T&K-investoinneille erikseen. Kuviossa 3 on esitetty kone- ja laiteinvestointien investointiasteet. Suomi on pahanpohjimmainen lähes joka vuonna. Viime vuosina Suomen investointiaste on noussut mutta on tästä huolimatta verrokkeja alempi. Teollisuudessa (kuvio 4) kone- ja laiteinvestointien investointiasteet kulkivat pitkään samassa sumpussa, ja vasta viime vuosina ne ovat erkaantuneet toisistaan. Tanskan investointiaste on

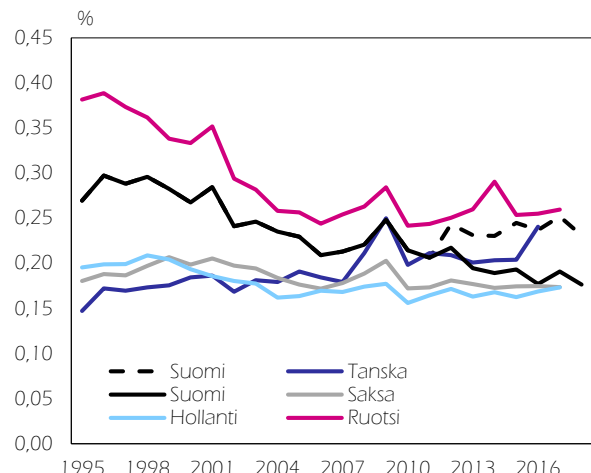
¹ Lähteenä on OECD:n tarjoamat aineistot. Koko taloutta koskevilla luvuilla on mukana asejärjestelmäinvestoinnit, jotka saattavat vaikuttaa laskelmaan vähän. Teollisuuden luvuilla näitä investointeja ei pitäisi olla.

KUVIO 1. TUOTANNOLLISET INVESTOINNIT, KOKO TALOUS

Lähde: OECD

KUVIO 2. TUOTANNOLLISET INVESTOINNIT, TEOLLISUUS

Lähde: OECD

tällä hetkellä alin. Suomessa, Hollannissa ja Saksassa investointiasteet ovat jotakuinkin samaa luokkaa ja Ruotsissa se on suurin.

Kuviossa 5 on esitetty koko talouden T&K-investointien investointiasteet. Toisin kuin kone- ja laiteinvestointeissa, Suomen T&K-investointiasteesta näkyy selkeä pitkään jatkunut muutos. Finanssikriisin jälkeen Suomen T&K-investointien investointiaste on laskenut tasaisesti. Muissa esitetyissä maissa vastaavaa laskua ei ole. Saman kehityksen voi havaita myös kuvioista 6, jossa on esitetty T&K-investointien investointiasteet teollisuudessa. Kuviossa 6 tämä kehitys on vielä voimakkaampaa, sillä investointiaste laskee finanssikriisin jälkeen noin 5 prosenttiyksikköä. Tämän kehityksen taustalla on T&K-investointien pitkään jatkunut yhtäjaksoinen supistuminen, joka tämän hetken tietojen mukaan päättyi 2017. T&K-investoinnit ovat supistuneet pitkälti T&K-intensiivisen elektroniikkateollisuuden supistuessa. (Aihetta on käsitelty tarkemmin Palkansaajien tutkimuslaitoksen [kevään 2018 talousennusteen erillistehtävässä 11.4.2018](#)).

Jos Suomen T&K-investoinnit eivät olisi tippuneet vuoden 2011 jälkeen vaan jääneet vuoden 2011 tasolle, olisi teollisuuden tuotannollisten investointien investointiaste samaa luokkaa kuin Ruotsin. Tätä kuvitteellista kehitystä on kuvattu kuvioissa 1-2 ja 5-6 katkoviivalla.² Koko taloudenkin osalta tuotannollisten investointien investointiaste nousisi lähemmäs Hollantia, Saksaa ja Tanskaa jääden kuitenkin selvästi Ruotsista. Tämä on tietenkin mielikuvitusta mutta kertoo siitä, miten merkittävä vaikutus koko Suomen ja erityisesti teollisuuden tuotannollisille in-

vestoineille on ollut sillä, että yksi T&K-intensiivinen toimiala on surkastunut.

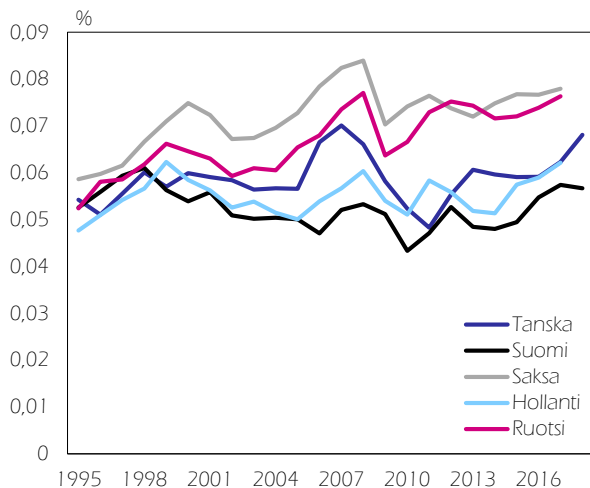
TEHDASRAKENNUKSET, VARASTOT JA TUOTANNOLLISET INVESTOINNIT

Tuotannolliset investoinnit tarkoittavat tässä kone- ja laiteinvestointeja sekä T&K-investointeja. Tällöin tarkastelusta jäävät pois esimerkiksi tehdasrakennukset ja varastotilat. Tuotantolaitoksena voi kai pitää koko tehdasta rakennuksineen kaikkineen, ja tässä mielessä myös tämäntyyppiset investoinnit ovat tuotannollisia. Kansantalouden tilinpidossa tehdasrakennus- ja varastotilainvestoinnit kuuluvat ryhmään ”muut rakennukset ja rakennelmat”. Koko talouden osalta ryhmä sisältää hyvin monenlaisia rakennuksia, jotka eivät ole asuinrakennuksia mutta eivät välttämättä tuotannollisiakaan. Teollisuuden osalta nämä investoinnit ovat selkeämmin juuri tuotantoon liittyviä investointeja.

Koko taloudessa Suomen investointiaste on verrokiryhmän korkein näiden investointien osalta. Teollisuudessa Suomen investointiaste on ollut suurin piirtein muiden vertailumaiden välissä. Tanskan ja Hollannin investointiaste on selvästi muita korkeampi ja Ruotsin ja Saksan selvästi alempi. Laskettaessa muut talorakennukset osaksi tuotannollisia investointeja kaikki maat paitsi Ruotsi ovat melko lähellä toisiaan tarkasteltaessa koko taloutta. Ruotsissa investointiaste on edelleen suurin. Vaikutus teollisuuden tuotannollisten investointien investointiasteisiin on pienempi,

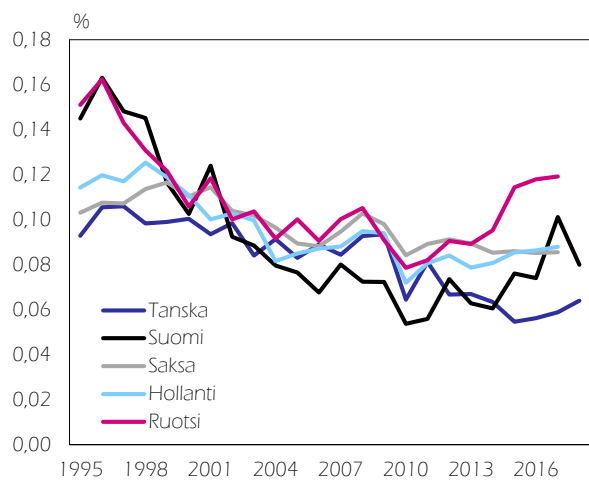
² Tarkastelu on toteutettu asettamalla sekä teollisuuden että koko talouden T&K-investoinnit niiden vuotta 2011 vastaavalle tasolle vuodesta 2011 eteenpäin. Jos samanlainen tarkastelu toteutettaisiin asettamalla investoinnit vuoden 2012 tasolle, vaikutus ei olisi aivan yhtä dramaattinen mutta kuitenkin samansuuntainen ja huomattava.

KUVIO 3. KONE- JA LAITEINVESTOINNIT, KOKO TALOUS

Lähde: OECD

KUVIO 4. KONE- JA LAITEINVESTOINNIT, TEOLLISUUS

Lähde: OECD

vaikkakin tällöinkin erot maiden välillä kaventuvat selvästi.

LOPUKSI

Yllä esitetty tarkastelu vahvistaa, että Suomen tuotannollisten investointien investointiaste on esimerkiksi Ruotsia pienempi. Ruotsiin verrattuna Suomen investointiaste on kuitenkin ollut koko tarkastelujakson pienempi niin teollisuuden kuin koko taloudenkin osalta. Koko talouden investointiaste on pysynyt Suomessa melko stabiilina yli ajan, vaikka teollisuuden investointiaste on laskenut trendimäisesti alaspäin. Ruotsin teollisuuden investointiaste laski myös karkeasti ottaen finanssikriisiin asti, jonka jälkeen se on pysynyt samalla tasolla. Vaikka Suomen teollisuuden investointiaste onkin pienempi, se on kehittynyt hyvin samankaltaisesti kuin Ruotsin investointiaste aina finanssikriisiin asti. Toisin kuin Ruotsissa teollisuuden investointiaste on Suomessa jatkanut laskuaan kriisin jälkeenkin.

Tuotannollisten investointien tarkasteleminen komponentteittain paljastaa, että teollisuuden investointiaste on laskenut, koska T&K-investointien investointiaste on laskenut. Vastoin tätä kehitystä kone- ja laiteinvestointien investointiaste on pysynyt kriisin jälkeisellä tasollaan ja viime vuosina jopa noussut. Kuten aiemmin todettiin, T&K-investointien laskun selittää lähes yksinomaan elektroniikkateollisuuden supistuminen, joka on seurausta tämän alan yhden hyvin merkittävän konsernin organisaatiomuutoksesta. Huoli siitä, että teollisuudessa tuotannollisia

investointeja tehdään liian vähän, tulisi kohdistaa siis erityisesti T&K-investointeihin eikä niinkään kone- ja laiteinvestointeihin, joita on jo viime vuosina tehty enemmän.

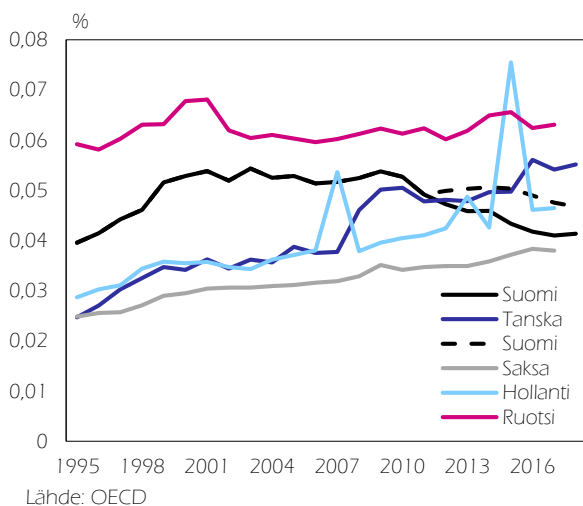
Maakohtaiset investointiasteet saattavat erota myös siksi, että maiden tuotantorakenteet poikkeavat toisistaan. Eri toimialoilla tuotantolaitteiston ylläpitoon ja kehittämiseen vaadittavat investoinnit vaihtelevat määrällisesti. Selkeimmin tämä on nähtävissä palvelusektorin ja teollisuuden välillä. Eri maissa myös teollisuuden eri toimialat ovat merkittävämpiä kuin toiset. Suomessa erityisen merkittävä toimiala oli elektroniikkateollisuus, jolle on tyypillistä korkea T&K-investointien investointiaste, toisin sanoen T&K-intensiteetti.

Tarkastelu osoittaa, että Suomeen investoidaan huomattavasti, vaikkakaan ei yhtä paljon kuin Ruotsiin. On kiistatonta, että investoinnit ovat välttämättömiä talouskasvun ylläpitämiseksi, ja siksi on tärkeää, että Suomeen tehtäisiin merkittäviä investointeja. Työ, jolla pyritään edistämään niitä tekijöitä, jotka lisäävät Suomen houkuttelevuutta investointien kohdemaana, on arvokasta.

On kuitenkin vaikea uskoa, että millään toteutettavissa olevilla politiikkatoimilla saataisiin nopeasti korvattua niitä vuosittaisia T&K-investointeja, jotka maasta katosivat. Sen sijaan sen henkisen pääoman, joka alalle vapautui, uskoisi vähitellen jälleen korvaavan tätä menetystä. Tähän voidaan mahdollisesti vaikuttaa myös politiikkatoimin ylläpitämällä vakaata taloudellista toimintaympäristöä ja tukemalla T&K-toimintaa. ■

Sakari Lähdemäki

KUVIO 5. T&K-INVESTOINNIT, KOKO TALOUS

KUVIO 6. T&K-INVESTOINNIT, TEOLLISUUS

